

ABORDĂRI TEORETICE PRIVIND INTELIGENȚA SOCIALĂ LA ELEVI

CZU: 159.922:316.61

Dina SÎRBU

*Școala doctorală Științe Sociale și ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova*

THEORETICAL APPROACHES REGARDING SOCIAL INTELLIGENCE IN STUDENTS

This article aims to give an overview of the theoretical foundations of social intelligence. Social intelligence is a relatively new concept introduced into psychology by Thorndike E. in 1920, which aroused great interest among psychologists. The ability to relate and empathize is for a student very important for his training as a future adult. In the same vein, a student who has developed skills for social interaction with the school environment and not only is a future adult „earned” in terms of social integration in life.

Keywords: *social intelligence, social competences, values of social intelligence, social culture, social learning.*

Câteodată întâlnim oameni care la nivel intuitiv știu ce să spună în anumite situații, par siguri pe sine chiar și într-un grup mai mare, cu ușurință formează relații care le aduc profit – da, acești oameni posedă abilități sau inteligență socială.

Termenul „inteligență socială” a fost propus pentru prima dată de către psihologul american Edward Thorndike în 1920. El spunea pe atunci că inteligența socială reprezintă „abilitatea de a înțelege și de a gestiona bărbații și femeile, băieții și fetele, de a acționa cu înțelepciune în relațiile umane”.

Termenul se referă la capacitatea persoanei de a înțelege și de a gestiona alte persoane și de a se angaja în interacțiuni sociale adaptative. Ulterior, în 1927, R.Moss și T.Hunt defineau inteligența socială drept „capacitatea de a te înțelege cu ceilalți” [1, p.137] sau ușurința de a te înțelege cu ceilalți. În 1933, P.Veron definește inteligența socială ca fiind „înțelegerea stărilor și trăsăturilor altor persoane” [2, p.39]. Autorul se referă la abilitatea individului de a se înțelege cu ceilalți în societate, de a avea cunoștințe despre lucruri sociale, de a manifesta sensibilitate la stimulii oferți de alți membri ai grupului, dar și capacitatea de a intui stările de spirit sau trăsăturile de personalitate care ar putea să le explice.

În 1975, J.Guilford definește inteligența socială ca fiind „abilitatea individului de a cunoaște comportamentul altor indivizi (capacitate de intuire, de înțelegere a gândurilor, motivațiilor, sentimentelor și a intențiilor celuilalt pe baza experienței acumulate

în urma interacțiunilor sociale repetate), de a accepta/relaționa la comportamentul altor persoane (abilitatea de a stabili și menține cu ușurință relații sociale variate) și de a se adapta reușit în funcție de situații sau așteptări (abilitatea de a prevedea diferite situații sociale și de a reacționa în mod flexibil la ele” [3, p.11].

Mai târziu, în 1987, Cantor și Kihlstrom au redefinit termenul de inteligență socială ca fiind ansamblul de cunoștințe ale individului despre lumea socială. Г.Айзенк susținea, în anul 1995, că inteligența socială reprezintă „adaptarea individului la exigențele societății”; Cantor și Kihlstrom afirmau, în 2000, că inteligența socială este un „repertoriu distinct de cunoștințe folosite în rezolvarea de probleme sociale”. În 2007, D.Goleman grupează elementele inteligenței sociale în două mari categorii:

1. *Conștiința socială* – acoperă un spectru larg, care merge de la sesizarea instantanee a stării interioare a celuilalt până la înțelegerea sentimentelor și gândurilor acestuia:

- empatia primară: sentimentele împărtășite cu ceilalți; sesizarea semnalelor emoționale nonverbale;
- rezonanța emoțională: a asculta cu receptivitate maximă; a rezona cu o altă persoană;
- precizia empatică: înțelegerea gândurilor, sentimentelor, intențiilor celorlalți;
- cogniția socială: a ști cum funcționează lumea socială.

2. *Dezinvolvura socială* – se construiește pe conștiința socială pentru a da naștere la interacțiuni eficiente și fără probleme:

- sincronia: interacționarea fără probleme la nivel nonverbal;
- imaginea de sine: prezentarea eficientă a propriei persoane;
- influența: modelarea rezultatului interacțiunilor sociale;
- preocuparea: luarea în calcul a nevoilor celorlalți și acționarea în consecință [4, p.102].

Pentru inteligența socială sunt propuse o multitudine de definiții, dar în general toate definițiile au ca și trunchi constitutiv comun abilitatea indivizilor de a interacționa, crea și menține relații cu ceilalți. S.Folo afirmă că inteligența socială reprezintă „capacitatea individului de a înțelege corect mediul înconjurător și de a reacționa cu succes, în conformitate cu cel mai bun interes al său”.

Pe de altă parte, R.Honeywell consideră că inteligența socială este o „măsură agregată a cunoașterii de sine și a societății, ea se manifestă prin convingeri și atitudini social evaluate și prin capacitatea și dorința de a coordona schimbări sociale complexe”. În același timp, inteligența socială este echivalentul inteligenței interpersonale, unul dintre tipurile de inteligență identificat de H.Gardner în „Teoria multiplelor inteligențe”, fiind strâns legată de teoria minții.

În 1920, Edward Thorndike aduce în discuție conceptul inteligențelor multiple. Unul dintre aceste tipuri era „inteligența interpersonală”, cunoscută și ca inteligență socială. În mediul educațional, inteligența socială influențează asupra relațiilor dintre actorii implicați.

În educație, valoarea inteligenței sociale poate fi dedusă din afirmația lui M.Albercht făcută în anul 2008, potrivit căreia „inteligenta socială se bazează pe inteligența emoțională, constând în capacitatea de a relaționa mai bine cu alte persoane și de a le convinge să colaboreze” [5, p.9].

În această ordine de idei, autorul descrie comportamentele inadecvate, „toxice” în relațiile interpersonale, ce conduc la frustrare și conflicte, precum și comportamentele stenice, dezirabile social, ce permit persoanelor să se simtă competente, apreciate și respectate.

Conceptul de inteligență socială oferă un model de înțelegere a personalității individuale și a comportamentului social. Teoria centrală a perspectivei inteligenței sociale este că oamenii sunt ființe reflexive, logice și comportamentul lor poate fi înțeles prin modul în care aceștia acționează în mediul lor social și urmăresc scopurile dorite în domenii importante din viața lor [6, p. 359]. Pentru secolul XXI a fi inteligent nu înseamnă doar inteligență academică, ci inclusiv inteligență socială – autocontrolul emoțiilor, empatia, toleranța, deschiderea etc. – ce asigură dezvoltarea optimă a personalității. Nimeni nu se naște inteligent social, în schimb aceasta implică un set de abilități pe care o persoană le învață în timp.

Importanța inteligenței sociale devine subiect de interes pentru multe cercetări de ultimă oră ale psihologilor. În opinia autorilor Д.Ушакова și Т.Тихомирова „facultatea de a înțelege oamenii și a comunica cu ei are o importanță majoră nu doar pentru viața reușită a unui adult în societatea contemporană. Deja în școala primară, și chiar la vârsta preșcolară, nivelul inteligenței sociale exercită o puternică influență asupra vieții copilului.

Mai mult, odată cu reformele în sistemul învățământului, cercetările în domeniul formării capacităților intelectuale la copii presupun și dezvoltarea inteligenței sociale, fiind foarte actuală, dar totodată și problematică, luându-se în considerare specificul vârstei școlare” [7, p.336].

„Inteligenta socială îi ajută pe indivizi să construiască relații care sunt importante pentru numeroase aspecte ale vieții, de exemplu să-și facă prieteni sau aliați, să stabilească relații profesionale sau personale” [8, p.111].

La nivel de grup, inteligența socială este ceea ce ne permite să funcționăm ca oameni. Pentru că suntem ființe sociale, ne bazăm pe cooperarea cu celălalt, înțelegându-ne pe noi înșine și pe ceilalți putem găsi modalități de a colabora în beneficiul reciproc.

Astăzi, predarea inteligenței sociale este indispensabilă. Elevii au nevoie de instrumente pentru a dezvolta inteligența socială începând cu primele niveluri de educație, astfel încât să o poată dobândi în anii de școală și să o stăpânească în viața lor adultă.

Cercetările în domeniu arată că perioada de aur pentru formarea abilităților sociale este copilăria mică. Pe de altă parte, adolescența reprezintă etapa de dezvoltare în care sprijinul acordat adolescenților în autoevaluarea, reconsiderarea și consolidarea abilităților sociale sunt esențiale pentru ca aceștia să poată stabili relații armonioase cu ceilalți, modelându-și în același timp propria identitate în interacțiunea cu ceilalți.

Din acest motiv, dezvoltarea abilităților sociale a devenit un obiectiv explicit al multor sisteme de educație. Abilitățile sociale sunt vehicule importante ale autonomiei în învățare, prin faptul că interacțiunile sociale modelează permanent copilul și îl ajută să se raporteze la experiența și la resursele de învățare ale celor din jur. În sistemele contemporane de educație, rostul școlii nu mai este doar acela de a oferi cunoștințe, ci și de a dezvolta capacitatea tinerilor de a trăi armonios împreună cu alții, într-o lume din ce în ce mai diversă și mai dinamică din punct de vedere social și cultural. În afară de relațiile sociale, mai există o legătură între inteligența socială și performanțele academice.

Inteligența socială moderează relația dintre abilitatea cognitivă și performanța academică. Faptul că elevii ar beneficia de un program educațional care să le stimuleze dezvoltarea socio-emoțională ar facilita stabilirea și conștientizarea scopurilor, dorințelor, planurilor și nevoilor lor, ei ar fi motivați spre a acționa și ar folosi constructiv emoțiile, influențând astfel și percepția celor din jur. În această ordine de idei, termenul „inteligență socială” vizează capacitatea sau abilitatea omului de a realiza interacțiuni speciale, cu caracter adaptativ, în conformitate cu cerințele și provocările vieții de zi cu zi.

Diversitatea de manifestare a capacității de interacțiune socială presupune abilitatea de a cunoaște, stabili și dezvolta relații interumane. Tot aici, inteligența socială reprezintă și capacitatea de adaptare și integrare a elevului, element important în configurația școlară dobândită.

Importanța cunoașterii gradului de performanță școlară rezidă în modalitatea prin care elevii reușesc să se impună sau să se facă remarcați în procesul de formare educațională. Există elevi al căror nivel de pregătire școlară este puternic corelat cu aptitudinile acestora, după cum există elevi care au un potențial aptitudinal înalt, dar rezultatele școlare obținute nu sunt concludente în raport cu valoarea nativă existentă.

În aceste condiții, succesul sau insuccesul școlar depind de o variabilitate de factori de natură motivațională sau socială. Abilitatea socială, capacitatea de a relaționa și empatiza este pentru un elev o constantă în formarea sa ca viitor adult. În aceeași ordine de idei, un elev care a dezvoltat capacități de interacțiune socială cu mediul școlar, și nu numai, este un viitor adult „câștigat” din punctul de vedere al integrării sociale în viață.

Abilitatea, capacitatea de a interacționa cu ceilalți de cele mai multe ori ajută la rezolvarea conflictelor, la crearea atmosferei de cooperare și înțelegere, la depășirea intoleranței, separării și mobilizează la atingerea obiectivelor comune. În aceeași ordine de idei, inteligența socială stă la baza formării și dezvoltării armonioase a elevului, precum și la formarea deprinderilor comportamentale prosociale.

Referințe:

1. MOSS, F., HUNT, T. *Are you socially intelligent?* Scientific American, 1927
2. VERNON, P. Some Characteristics of the Good Judge of Personality. In: *Journal of Social Psychology*, 1933, p.42-37.

3. KIHLMSTROM, J., CANTOR, N. Social Intelligence. In: R.J. Sternberg (Ed.). *Handbook of intelligence*. 2nd edition, Cambridge: Cambridge University Press, 2000, p.359-379. Disponibil: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511807947.017> [Accesat: 13.05.21]
4. GOLEMAN, D. *Inteligența socială*. București: Curtea Veche, 2007.
5. STĂNCIULESCU, E. Inteligența socială. În: *Revista Psihologie* (București), 2007, nr.1-2, p.5-12.
6. PLATON, I. *Formarea inteligenței sociale în adolescența timpurie*: Teză de doctor în psihologie. Chișinău, 2020.
7. ЛЮСИНА, Д., УШАКОВА, Д. *Социальный и эмоциональный интеллект: От процессов к измерениям*. Москва: Институт психологии РАН, 2009, с.332-340.
8. BUZENCO, V. Inteligența socială în soluționarea conflictelor. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2019, nr.9 (129), p.109-113.